Ενάντια στη θρησκεία (Χρήστος Γιανναράς)

Categories : ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΕΣ

Date : 11 Μαΐου, 2007

Κριτική εις το βιβλίον του κ. Χρήστου Γιανναρά «Ενάντια στη θρησκεία» από τον Πρεσβύτερο Σταύρο Τρικαλιώτη, εφημέριο Ι. Ν. Αγ. Παρασκευής Αττικής.

Έκπληξη και θλίψη ένιωσα καθώς διάβαζα το τελευταίο βιβλίο του κ. Χρήστου Γιανναρά «Ενάντια στη θρησκεία» (εκδ. Ίκαρος, Δεκέμβριος 2006). Ο κ. Χρήστος Γιανναράς (από εδώ και στο εξής κ. Γ.) είναι γνωστός από το παρελθόν για τις θέσεις του περί προγαμιαίων σχέσεων —θέσεις αντίθετες με τη διδασκαλία της Εκκλησίας μας—, καθώς και με τις μειωτικές θέσεις του για το πρόσωπο και το έργο του αγ. Νικόδημου του Αγιορείτου, θέσεις οι οποίες έχουν αντικρουσθεί δημοσίως από έγκριτα πρόσωπα.
Στο ως άνω βιβλίο ο κ. Γ. θέτει υπό αμφισβήτηση τους πάντες και τα πάντα. Τα βάζει με τους Ιερούς Κανόνες της Εκκλησίας μας, την Ιερά της Παράδοση, τους Πατέρες της Εκκλησίας και τα πατερικά κείμενα, τους ορθόδοξους κληρικούς, την Αγία Γραφή, το πλήρωμα της Εκκλησίας για δήθεν δαιμονοποίηση της σεξουαλικότητας, ακόμα και με τη Φιλοκαλία.
Ο κ. Γ. δεν διστάζει ακόμα να εκφέρει και θέσεις που αγγίζουν τα όρια της βλασφημίας. Βλέπει ότι τα Ιερά Μυστήρια καταντούν Ιεροπραξίες, που αντί για χάρη μεταδίδουν ένα είδος μαγικής ενέργειας(!). Στρέφεται κατά του Αειπάρθενου της Θεοτόκου, ομιλεί υποτιμητικά για τη λαϊκή ευσέβεια, τη θεολογική γλώσσα της Εκκλησίας. Χρησιμοποιεί την Ψυχολογία και τους επιμέρους κλάδους της, για να καυτηριάσει διάφορα «θρησκευτικά ψυχοπαθολογικά φαινόμενα» και άλλες «εξωφρενικές» θέσεις δίνοντάς τους «επιστημονικό γιανναρικό μανδύα»(!)
Ο κ. Γ. κινείται στο διπολικό σχήμα **θρησκευτικότητα** και **εκκλησιαστικό γεγονός**, τα οποία και αντιδιαστέλλει. Ορίζει ως θρησκευτικότητα «καταγωγικά έμφυτη ορμή, ανάγκη ενστικτώδη, γι' αυτό και εξ ορισμού ατομοκεντρική». Η θρησκευτικότητα «αποτελεί γνώρισμα της φύσης του ανθρώπου (χαρακτηρίζει την ανθρώπινη φύση καθόλου)» και «ως έκφανση του ενστίκτου της αυτοσυντήρησης, η θρησκευτικότητα αποβλέπει να θωρακίσει το άτομο απέναντι στην ανασφάλεια και στις φοβίες που γεννάει η άγνοια, στον τρόμο και στον πανικό για τον θάνατο. Θωρακίζει η θρησκεία το άτομο με μεταφυσικές "πεποιθήσεις", με "ηθικές" αρχές, με σιγουριά για αιώνια παράταση της ύπαρξής του. Τρέφει το υπερεγώ, προσφέρει αυτοπεποίθηση, ηδονική αυταρέσκεια, ιεροποιημενο ναρκισσισμό». Και καταλήγει:

«Το θρησκευτικό άτομο ειδωλοποιεί την νοητική του ικανότητα, λατρεύει τις δυνατότητες της λογικής».
Στον αντίποδα της θρησκευτικότητας βρίσκεται το "εκκλησιαστικό γεγονός", «Η πρόσκληση "έρχου και ίδε" (Ιω. α', 48). Δηλαδή ένα κάλεσμα να μετάσχει ο άνθρωπος σε συγκεκριμένες σχέσεις, σχέσεις κοινωνίας της ζωής, σε κοινό άθλημα ατομικής του καθενός αυθυπέρβασης και αυτοπροσφοράς. Με στόχο εκείνη τη γνώση που προκύπτει όταν αγαπάει κανείς» (σ. 64). Σε κάποιο άλλο σημείο θα αποφανθεί: «Για τον μέτοχο του εκκλησιαστικού γεγονότος δεν υπάρχουν a priori αλήθειες, δοξασίες νοητικά υποχρεωτικές, δεν υπάρχουν προϋποθετικές αρχές (επίσης νοητικά επιβαλλόμενες), κωδικές μέθοδοι ερμηνείας, νομικά προκαθορισμένες διατάξεις συμπεριφοράς» (σ. 68).
Όπως καταλαβαίνουμε, μια τέτοιου είδους "γιανναρική ερμηνεία" του εκκλησιαστικού γεγονότος ανοίγει τις πύλες για την κατάργηση κάθε είδους φραγμών, είτε "δόγματα" είναι αυτά, είτε "αποφάσεις Οικουμενικών Συνόδων", είτε "εντολές της Αγίας Γραφής", είτε "πατερικές παρακαταθήκες", είτε "επιταγές της Ιεράς Παραδόσεως". Όλα αυτά έχουν ένα χαρακτήρα νομικισμού, "θωρακίζουν το εγώ με βεβαιότητες" και οδηγούν σε "δογματική νοησιαρχία" (σ. 99)(!) Κατά τον κ. Γ. είναι κάποιος "χριστιανός" επειδή «μετέχει στο εκκλησιαστικό γεγονός ως μέλος συγκεκριμένου ευχαριστιακού σώματος» και όχι «επειδή ατομικά "πιστεύει" στα δόγματα του "Χριστιανισμού" και στις ηθικές εντολές του —οι "χριστιανικές αρχές" είναι ατομικές του πεποιθήσεις» (σ. 100). Όλο το βιβλίο του κ. Γ. οικοδομείται στο αυθαίρετο σχήμα θρησκευτικότητα - εκκλησιαστικό γεγονός, σχήμα που του δίνει την δυνατότητα να εκφέρει ένα πρωτοφανές σύστημα ιδεών, εντελώς ξένων από την καινοδιαθηκική και πατερική θεολογία και από τη ζωή της Εκκλησίας.
Ο κ. Γ. είναι κάτι μεταξύ θεολογούντος φιλοσόφου και φιλοσοφούντος θεολόγου. Χρησιμοποιεί έναν θελκτικό λόγο, σε πολλά σημεία κρυπτογραφικό και δίσημο και έχει καταφέρει για αρκετές δεκαετίες να θαυμάζεται από πολλούς ανθρώπους, που ανήκουν σε "εκκλησιαστικά περιβάλλοντα" αρεσκόμενα σε τέτοιου είδους κουλτουριάρικες διατυπώσεις του "εκκλησιαστικού γεγονότος". Στον κύκλο του ανήκουν νεωτερίζοντες κληρικοί, φιλοσοφούντες θεολόγοι, μορφωμένοι άνθρωποι με υπερβατικές αναζητήσεις και "ανοικτό πνεύμα", ακόμη και νέοι, που δυστυχώς επηρεάζονται από τις περί ηθικής απόψεις του. Στον κύκλο του δεν ανήκουν απλοί άνθρωποι του λαού, που ευτυχώς γι' αυτούς, δεν τον καταλαβαίνουν.
Για να πούμε και του στραβού το δίκιο, κατά καιρούς έχει εκφράσει και πολύ σωστές θέσεις —όπως π.χ. στο θέμα της ελληνικής γλώσσας—, που όμως ακυρώνονται και χάνονται μέσα από τις απαράδεκτες θέσεις που εκφράζει στο συγγραφικό του έργο. Στη συνέχεια θα δούμε και θα σχολιάσουμε ορισμένες απαράδεκτες θέσεις που αναφέρονται στο βιβλίο του «Κατά της θρησκείας».

Οι Ι. Κανόνες της Εκκλησίας στο στόχαστρο. Ενοχλεί τον κ. Γ. η "ραγδαία

αύξηση του αριθμού των Κανόνων που αναφέρονται σε γενικές περιπτώσεις ατομικών αμαρτημάτων» (σ. 114). Κατηγορεί τους Κανόνες ως «άσχετους με το ευαγγέλιο της Εκκλησίας, σχετικούς μάλλον με ακρότητες **θρησκευτικού πουριτανισμού**».

Αφού αναφερθεί ειρωνικά σε ορισμένους άσχετους κατ' αυτόν Κανόνες, κριτικάρει αφ' υψηλού τους Ιερούς Κανόνες και αποφθέγγεται σαρκαστικά: «Βρίθουν οι Κανόνες από τις πιο απίθανες διαστροφές, εξιδιασμένες επινοήσεις ασελγημάτων-ποικιλότροπα εφευρήματα κτηνοβασίας, αιμομιξίας, ομοφυλοφιλίας, αυνανισμού. Επεκτείνονται και σε ευρύτατο πεδίο κοινωνικών εγκλημάτων: τοκογλυφίας, επιορκίας, τυμβωρυχίας, κλοπής. Θεσμοποιούν απαιτήσεις άμεμπτης κοινωνικής διαγωγής, κυρίως των κληρικών, αντικειμενοποιούν και εκνομίζουν προϋποθέσεις εγκυρότητας μυστηρίων, ιδιαίτερα του γάμου, επιμένουν σε λεπτομερή προγραμματισμό των σεξουαλικών σχέσεων των συζύγων» (σ. 115).

Μας κάνει ιδιαίτερη εντύπωση ο σκανδαλισμός του για θέματα σχετικά με τη **σεξουαλικότητα**, όπως θα φανεί και παρακάτω, γεγονός που υποδηλώνει άτομο με έντονα καταπιεσμένες τραυματικές εμπειρίες —όπως ο ίδιος έχει γραπτώς διακηρύξει—, τις οποίες δεν ξεπέρασε και τις βγάζει στα κείμενά του με μια απροκάλυπτη επιθετικότητα. Σκανδαλίζεται επίσης ο κ. Γ. με Κανόνες «που απαιτούν την αποχή από τη συζυγική σχέση πριν και μετά τη θεία κοινωνία. Αρνούνται την ιερωσύνη σε όποιον υπέστη στη παιδική του ηλικία βιασμό. Την αρνούνται και σε όποιον είχε σχέση ερωτική εξώγαμη, έστω κι αν έζησε μετάνοια, που τον οδήγησε σε χάρισμα θαυμάτων, ακόμα και ανάστασης νεκρών» (σ. 116). Ο χαρακτηρισμός μάλιστα ορισμένων κανόνων για «τον παράλογα **στυγνό ηθικισμό** τους» (σ. 211) μας αφήνει άναυδους: πως μπορεί ένα, υποτίθεται μέλος της ορθόδοξης Εκκλησίας, να εκφράζει τόσο έντονα τον αποτροπιασμό του για τους Ιερούς Κανόνες, που η ίδια η Εκκλησία θέσπισε κι έχουν οικουμενικό κύρος;

Οι Ιεροί Κανόνες «βοηθούν τον άνθρωπο της πτώσεως να μένει σε ενότητα και αρμονική σχέση με τους αδελφούς του στην Εκκλησία, δεν τον στερούν από την ελευθερία του, αλλά τον βοηθούν να την βιώσει. Υποδεικνύουν στον πιστό τα όρια της Εκκλησίας, εκτός των οποίων υπάρχει το χάος. Ρυθμίζουν τις μεταξύ των διαφόρων χαρισματούχων λειτουργών και τάξεων αυτής σχέσεις, ώστε πάντες να εργάζονται αρμονικά δια την αύξηση του ενός σώματος του Χριστού» (**Αρχιμ. Γεωργ. Καψάνη**, *Η ποιμαντική διακονία κατά τους Ιερούς Κανόνας*, εκδ. Άθως, Πειραιεύς 1976, σελ. 74, 75, σε ελεύθερη απόδοση). Τα διάφορα επιτίμια έχουν θεραπευτικό χαρακτήρα για τον πληγωμένο από την αμαρτία άνθρωπο, όπως τα υποστηρίγματα που τίθενται στα νεαρά φυτά για ένα χρονικό διάστημα, ώσπου να δέσει το δένδρο και να μπορεί να σταθεί όρθιο από μόνο του. Εναπόκειται στους διακριτικούς πνευματικούς το πως θα τα χρησιμοποιήσουν, λαμβάνοντας σε κάθε περίπτωση υπ' όψη τους τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων προσώπων (εξατομικευμένη ποιμαντική). Ακραίες περιπτώσεις ελαχίστων αδιάκριτων πνευματικών δεν μπορεί να λαμβάνονται ως κανόνας, που χαρακτηρίζει το σύνολο.

Αμφισβητείται η Ιερά Παράδοση. Ο κ. Γ. θεωρεί ότι η Ι. Παράδοση αντικειμενοποιείται «σαν δεύτερη (μαζί με την Αγία Γραφή) πηγή "αλαθήτου"» (σ. 90). Θεωρεί ότι «η ειδωλοποίηση του παρελθόντος ορίζει τη μόνη "ορθή δόξα", την ορθοδοξία. Οι γνήσιοι Ορθόδοξοι είναι αξιόμισθοι "υπερασπιστές", "φύλακες", "φρουροί" της Παράδοσης». Και καταλήγει: «Έτσι, όσο θρησκειοποιείται βαθμιαία το εκκλησιαστικό γεγονός, επιβάλλεται και θεσμικά η Παράδοση σαν πηγή της χριστιανικής αλήθειας και πίστης» (σ. 172). Η προτροπή του Αποστόλου Παύλου «στήκετε και κρατείτε τας παραδόσεις, ας εδιδάχθητε είτε δια λόγου είτε δι' επιστολής ημών» (Β' Θεσ. β', 15) με την οποία η Ι. Παράδοση χαρακτηρίζεται ως ισόκυρος και ισοστάσιος προς την Αγ. Γραφή πηγή της χριστιανικής πίστεως δεν φαίνεται να συγκινεί τον κ. Γ.
Ο Καθηγητής κ. Νικ. Μητσόπουλος θέτει τα πράγματα στη σωστή τους βάση: «*Η Ιερά παράδοσις ερμηνεύει και συμπληρώνει την Αγίαν Γραφήν. Ο ερμηνευτικός χαρακτήρ της Ιεράς Παραδόσεως συνίσταται εις την επεξήγησιν των δυσχερών χωρίων της Αγίας Γραφής και γενικώς την προσφοράν εις τους πιστούς - μέλη της Εκκλησίας του αναγκαίου φωτός προς διακρίβωσιν και κατανόησιν του περιεχομένου της Αγίας Γραφής*» (Θέματα Ορθοδόξου Δογματικής Θεολογίας, σελ. 30, Αθήνα 1984).
Ο κ. Γ. χαρακτηρίζει —όπως και άλλοι— την αγάπη και εμμονή των πιστών στην παράδοση ως φονταμενταλισμό, προσδίδοντας μειωτικούς χαρακτηρισμούς σε κληρικούς και λαϊκούς. Επιτέλους, μέσα στην Εκκλησία μας δεν κάνουμε ό,τι μας κατέβη. Υπάρχουν όρια τα οποία έθεσαν οι Πατέρες μας, όρια σεβαστά και απαρασάλευτα. Η περίεργη εμμονή μερικών στον αρχέγονο χριστιανισμό και η παράλληλη ακύρωση της πατερικής παραδόσεως θυμίζει Προτεσταντισμό. Για εμάς πρότυπα βίου και διδαχής είναι οι θεοφόροι Πατέρες της Εκκλησίας μας, όχι «οι μεγάλοι επιστήμονες του προτεσταντικού χώρου»(!) τους οποίους εκθειάζει ο κ. Γ. (σ. 137). Σύμφωνα με τον πατρολόγο καθηγητή κ. Στυλ. Παπαδόπουλο: «Οι Πατέρες δημιούργησαν ως εμπνευσμένοι διαμορφωτές **τη θεολογία, το φρόνημα** και **το ήθος** της Εκκλησίας και του Χριστιανισμού» (Πατρολογία Α, σελ. 69, έκδ. Β', Αθήνα 1982).

Οι Πατέρες της Εκκλησίας βρίσκονται διαρκώς στο στόχαστρο του κ. Γ.: «Το "κριτήριον αληθείας" είναι αντικειμενοποιημένο: είναι τα κείμενα των Πατέρων, κάθε παραμικρή φράση από αυτά τα κείμενα, έστω και αποσπασμένη από το νοηματικό της πλαίσιο. Είναι το λειτουργικό τυπικό ακριβώς όπως το συγκρότησαν οι Πατέρες. Είναι οι Κανόνες που συνέταξαν οι Πατέρες....» (σ. 267). Παντού χύνεται το δηλητήριο, η ρετσινιά, η αμφισβήτηση. Σαν την σουπιά, που χύνει το μελάνι και θολώνει το νερό. Όλα μια θολούρα, ένα μπέρδεμα. Άρα το μόνο κριτήριο αληθείας που απομένει—αφού έχουμε γκρεμίσει όλα τα άλλα— είναι το κριτήριο του κ. Γ.
Τα πατερικά κείμενα έχουν για μας μεγίστη αξία και δεν τα απομονώνουμε από τους δημιουργούς τους, τους Πατέρες και Διδασκάλους της Εκκλησίας μας. Εν προκειμένω είναι πολύ διαφωτιστικά και όσα μας λέγει ο καθηγητής κ. Στυλ. Παπαδόπουλος: «*Πατήρ και Διδάσκαλος της Εκκλησίας είναι ο φορέας της*

Παραδόσεως και του ήθους της Εκκλησίας, που εξ αφορμής μεγάλης Θεολογικής κρίσεως φωτίζεται από το άγιο Πνεύμα και εκφράζει θεολογικά ευρύτερη εμπειρία της αληθείας, με αποτέλεσμα να συμβάλει αποφασιστικά στην αντιμετώπιση της κρίσεως, η οποία αφορά στην αλήθεια και άρα στη σωτηρία» (ένθ. ανωτ. σελ. 77).

Αντικληρικό πνεύμα. Από την «κρισάρα» του κ. Γ. περνούν όλοι οι κληρικοί, επίσκοποι και πρεσβύτεροι, πνευματικοί και μοναχοί. Οι επίσκοποι στην πρώτη γραμμή: «Η "αρχιερατική" συμπεριφορά του επισκόπου διαστρέφει την ευχαριστιακή πραγματικότητα του εκκλησιαστικού γεγονότος σε θρησκευτικό θέαμα και ακρόαμα, συναισθηματικά καταναλώσιμη ατομική ικανοποίηση άσχετη με την αλλαγή του τρόπου της υπάρξεως» (σ. 166). Πάλι το ίδιο μοτίβο. Απολυτοποιούνται μεμονωμένα παραδείγματα και τακτικές και κατηγορούνται συλλήβδην όλοι οι επίσκοποι. Ορισμένες φορές φτάνει σε εξωφρενικές παρερμηνείες: (ο επίσκοπος) «πολυχρονίζεται κατά κόρον από τους χορούς των ψαλτών (με την αυτοκρατορική επευφημία: "εις πολλά έτη δέσποτα") και **θυμιάζεται ως ειδωλικό ξόανο** από τους διακόνους» (σ. 164,165). Όπως ξέρουμε, ο επίσκοπος είναι «εις τύπον και τόπον Χριστού», επομένως, κάθε τιμή, που αποδίδεται εις αυτόν δεν αναφέρεται στο συγκεκριμένο πρόσωπο, αλλά «επί το πρωτότυπον διαβαίνει», δηλαδή στον Δεσπότη Χριστό. Άρα η έκφραση «ειδωλικό ξόανο» είναι, το λιγότερο, που μπορούμε να πούμε, ατυχής.
Τον ενοχλούν οι βαρύτιμες στολές των αρχιερέων, που μοιάζουν με αυτές «βυζαντινών αυτοκρατόρων ή μεσαιωνικών βασιλέων». Παρατηρεί (στους επισκόπους): «χρυσά σκήπτρα, πεποικιλμένες με πολύτιμους λίθους μήτρες και τιάρες, χρυσοσμάλτινα εγκόλπια και επιστήθιους σταυρούς, ηγεμονικούς μανδύες με μακρά σερνόμενη ουραία κατάληξη, μεταβάλλουν τους λειτουργούς σε εξωπραγματικές φιγούρες άλλοτε πανσθενών ηγεμόνων...» (σ.136). Η περιγραφή γαργαλιστική. Ο στόχος στα εξωτερικά σχήματα. Προσωπικά, λίγο με απασχολεί η μακριά ουρά του αρχιερατικού μανδύα. Εκείνο που απαιτώ και περιμένω από τον κάθε επίσκοπο είναι να ορθοτομεί τον λόγο της αληθείας, να μη κάνει εκπτώσεις στην ορθόδοξη πίστη, να μη συμπλέει με τους ισχυρούς της γης, να είναι στο πλευρό των αδικημένων, να μη κάνει επιλεκτική κριτική των κακώς κειμένων, να είναι ταπεινός εσωτερικά.
Ας μη μας διαφεύγει ότι οι επίσκοποί μας, όπως μας διδάσκει ο Ιερός Χρυσόστομος, βρίσκονται στην πρώτη γραμμή της μάχης και φροντίζουν για τις υποθέσεις όλων μας. «Ο διάβολος εξοπλίζεται εναντίον τους σφοδρότερα. Γιατί και στους πολέμους πριν απ' όλους τους άλλους επιχειρεί ο εχθρός να καταβάλει τον στρατηγό» (Ε.Π.Ε. 23, 80). Όλοι θυμόμαστε τους τηλεοπτικούς εισαγγελείς, που πριν λίγο καιρό έβαλαν κατά των επισκόπων με δήθεν σκοπό τους την κάθαρση. Η ζημιά που προξένησαν στις ψυχές των πιστών ήταν τεράστια, όπως όλοι μας το έχουμε διαπιστώσει. Οι δημοσιογράφοι συνειδητά ή ασυνείδητα χτύπησαν όχι τα πρόσωπα, αλλά τον θεσμό. Επομένως, οποιαδήποτε κριτική, που δεν την χαρακτηρίζει η αγωνία και ο πόνος για την Εκκλησία του Χριστού, καταντά επιζήμια και δίνει εύκολη τροφή στα στόματα

των πάσης φύσεως αιρετικών, που καραδοκούν.

Τον ενοχλεί τον κ. Γ. και η εξωτερική περιβολή του κληρικού , η «άθικτη τριχοφυία», «το περσικό αντερί», «ο φαρδομάνικος τουρκικός τσουμπές», που τα βλέπει να «λειτουργούν ως στολή εξουσιαστικού λειτουργήματος», ότι έχουν χάσει τον αρχετυπικό τους συμβολισμό της αφιέρωσης και αποτελούν συντήρηση ενός νεκρού τύπου «που καλύπτει ανάγκες άλλες, ψυχολογικές, ορμέμφυτες» (σ. 180,181). Ακολουθεί προφανώς ο κ. Γ. τη γραμμή νεωτεριστών κληρικών, που θα ήθελαν τον κληρικό "γαμπρό ευρωπαϊκού τύπου", που θα παντρεύεται για δεύτερη φορά, αν χηρέψει ή πάρει διαζύγιο, με όλα "τα αξεσουάρ" ενός υποψήφιου γαμπρού.
Το δογματικό υπόβαθρο μας το παρέχει ο κ. Γ.: «Η απαγόρευση δευτέρου γάμου σε κληρικούς που χήρεψαν αποτελεί προκλητικό δείγμα δαιμονοποίησης της σεξουαλικότητας μέσα στις "ορθόδοξες" εκκλησίες», (σ. 201, 202). Την πλέον αποστομωτική απάντηση στον κ. Γ. την δίνει ο Αρχιμ. π. Σαράντης Σαράντος, τόσο με την αρθρογραφία του επί του θέματος, όσο και με τη μαρτυρική ζωή του.
Όσον αφορά στο θέμα της ενδυμασίας των κληρικών, θέμα που κατά καιρούς ανακινούν ορισμένοι «γνωστοί άγνωστοι», οι οποίοι θέλουν με το στανιό να μας απογυμνώσουν από το ορθόδοξο μαρτυρικό ράσο μας, θα ήθελα να υπενθυμίσω στον κ. Γ. τα λόγια του αγ. Νεκταρίου στον νεαρό τότε Άγγελο Νησιώτη, όταν προσήλθε να φοιτήσει στην Ριζάρειο Σχολή: «Σε εξορκίζω εις τον Ριζάρην, τα ράσα που θα φορέσης εδώ, δεν θα τα βγάλης εις όλην σου την ζωήν». Ακόμα και ο Φώτης Κόντογλου, που τον αναφέρει ο κ. Γ. με θαυμασμό στο βιβλίο του, είχε γράψει χαρακτηριστικά: Όποτε τυχαίνει να συναπαντήσω κανένα παπά...στέκουμαι και τον θαυμάζω για τη μεγαλοπρέπειά του, για το επιβάλλον και μαζί για τη σεμνότητα που έχει η όψη του, και για την εμπιστοσύνη που δίνει το παρουσιαστικό και η αμφίεσή του. Ιερό πρόσωπο!... Ας ρωτήσουνε τους ξενητεμένους Έλληνες τι χαρά και τι κατάνυξη νιώθουνε όταν αντικρίσουν, στις χώρες που ζουν, κάποιο ιερέα μας με γένεια και με ράσο». Από προσωπική μου εμπειρία θα ήθελα να αναφέρω τον θαυμασμό που δείχνουν τα μικρά παιδιά όταν αντικρίσουν κάποιον ιερέα με γένεια, ράσο και καλυμμαύχι: «Μαμά, ο Χριστούλης», αναφωνούν με την παιδική τους απλότητα. «*Εκ στόματος νηπίων*» διδασκόμαστε τον αναγωγικό χαρακτήρα των συμβόλων: ο ιερέας με την όλη του περιβολή και διαγωγή ανάγει τους πιστούς επί το πρωτότυπον, τον ίδιο τον Χριστό.
Γι’ αυτό και δέκα οκτώ πρεσβυτέρες, αποφασισμένες για όλα, δηλώνουν επιγραμματικά: «*Εμείς, συστοιχούσες στους ιερείς συζύγους μας, επ’ ουδενί θα θέλαμε να αφαιρέσουν έστω και ένα από όσα συναποτελούν την ιερατική τους αμφίεση, ακόμη κι αν υποστούμε διώξεις και ταλαιπωρίες*» (Για περισσότερα δες: «Το ράσο του ιερέως και η σημασία του», κείμενο υπογεγραμμένο από δέκα οκτώ πρεσβυτέρες, Περ. «Θεοδρομία», Ιανουάριος - Σεπτέμβριος 2002, τεύχη 1-3, σελ. 308-313).
Τον ενοχλεί τον κ. Γ., που ορισμένοι «ειδωλοποιούν» —πάντα κατ’ αυτόν—την Παράδοση, που βασανίζονται (κλήρος και λαός) από την εμμονή τους σε

λεπτομέρειες, που σε «ορθόδοξα περιβάλλοντα» οι λεπτομέρειες αυτές «λειτουργούν ως κανονιστική απαίτηση "γνησιότητας", αφορμή για την άσκηση ελέγχου ή τρομοκρατίας των πολλών από κάποιους σαβοναρολικούς υπερασπιστές της "παράδοσης"» (σ. 180). Δεν ξέρω ποιους υπονοεί με αυτούς τους κολακευτικούς χαρακτηρισμούς ο κ. Γ, αλλά μου κάνει εντύπωση πως αυτός ο υπερασπιστής της σκέψεως και του κριτικού λόγου, δεν αναγνωρίζει το δικαίωμα έκφρασης και ασκήσεως ελέγχου σε μια δημοκρατική Εκκλησία, όπως είναι η Ορθόδοξη. Ευτυχώς, η στυγνή απολυταρχία χαρακτηρίζει άλλα θρησκευτικά περιβάλλοντα, όχι όμως και τον ορθόδοξο χώρο.
Όσο για αυτό το: «τρομοκρατία των πολλών» μου θυμίζει ορολογία από τον χώρο της πολιτικής και καλό θα ήταν να μας πει ποιοι τρομοκρατούν και ποιους. Αν εννοεί οι οποιοσδήποτε μπορεί να λέει οτιδήποτε, χωρίς δημόσιο έλεγχο, τότε θα πρέπει να αλλάξει τον τίτλο της ραδιοφωνικής εκπομπής του από: «Ασκήσεις κριτικής σκέψης» σε: «Ασκήσεις ελεγχόμενης σκέψης».

Εμμονή στη σεξουαλικότητα. Το θέμα «σεξουαλικότητα» καλύπτει ένα μεγάλο μέρος του βιβλίου του κ. Γ. Το ανάγει σε θέμα υψίστης σημασίας. Μας ομιλεί για «γενιές ολόκληρες παγιδευμένες αθέλητα στον βασανισμό του νομικισμού, στην αναπηρία του ανέραστου βίου», για «γενιές που ταύτισαν τον ερώτα με τον τρόμο της αμαρτίας, την αρετή με την απέχθεια για το ίδιο τους το σώμα,...» (σ. 117, 118). Αφιερώνει ολόκληρο κεφάλαιο με τίτλο: «Δαιμονοποίηση της σεξουαλικότητας». Κάνει στατιστικές και οι μετρήσεις του δείχνουν: «μεγάλο αριθμό εγγάμων ορθοδόξων Χριστιανών που, ενώ θέλουν και αγωνίζονται να ζήσουν με τον τρόπο της εκκλησιαστικής άθλησης, βασανίζονται σαδιστικά και απάνθρωπα από "ποιμένες" εξομολόγους συνεπείς στη δαιμονοποίηση της σεξουαλικότητας» (σ. 197, 198). Στη συνέχεια, μας λέει ότι αυτοί οι ποιμένες - εξομολόγοι, που φορτώνουν εκβιαστικά τον ψυχισμό των εξομολογουμένων με «τρομακτικές ενοχές», επιδίδονται σε ερωτήσεις του τύπου: «Πόσα χρόνια διαρκεί ο γάμος σας και ποσά παιδιά έχει αποφέρει»(!). Και καταλήγει: «οι "ένοχοι" αποκλείονται από την εκκλησιαστική μετοχή στο εκκλησιαστικό σώμα» (σ. 198). Φαίνεται ότι ο κ. Γ, διαθέτει εκπληκτικές ικανότητες εκκλησιαστικού ντεντέκτιβ, που παρακολουθεί και καταγράφει τις «απόρρητες εξομολογήσεις» μεγάλου αριθμού εγγάμων ορθοδόξων χριστιανών. Δηλαδή έχουμε να κάνουμε με έναν σύγχρονο Καλβίνο, που ενδιαφέρεται για την απενεχοποίηση μεγάλου αριθμού εγγάμων από «σεξουαλικές δαιμονοποιήσεις».
Η σεξουαλικότητα που τόσο «**απολυτοποιεί**» ο κ. Γ. είναι φαινόμενο, σύμφωνα με τον ιερό Χρυσόστομο, μεταπτωτικό. «Ο Αδάμ και η Εύα, εάν από τη αρχή υπήκουον, εάν έδειχναν εγκράτεια δια την ηδονήν του ξύλου, δεν θα αδυνατούσε ο Θεός να εύρη οδόν δια της οποίας θα ηύξανε το ανθρώπινον γένος» (Ε.Π.Ε. 29, 494 - 495). Δεν θα αναφερθούμε άλλο στις περί «σεξουαλικότητας» θεωρίες του κ. Γ. γιατί το θέμα αγγίζει τα όρια του κωμικού.

Αμφισβητεί ακόμα και την θεοπνευστία της Αγίας Γραφής. Γράφει σχετικά:

«(Το άτομο που θρησκειοποιεί το εκκλησιαστικό γεγονός) επινοεί μια αντικειμενικά αλάθητη πηγή, της αλήθειας, δηλαδή της εγκυρότητας των διατυπώσεων: Η εγκυρότητα αντικειμενοποιείται στην "πηγή", δηλαδή σε συγκεκριμένο είδωλο, σε ιερό ταμπού, όπως σε όλες τις πρωτόγονες θρησκείες, "Πηγή" της αλήθειας αναδείχνεται ένα γραπτό κείμενο, η Αγία Γραφή: Παλαιά και Καινή Διαθήκη. Η εγκυρότητά της θεωρείται αναμφισβήτητη (πρόκειται για "αλάθητο" κείμενο), επειδή συντάχθηκε με όρους θεοπνευστίας» (σ. 87, 88). Τι να πούμε. Μένουμε άναυδοι σε μια τέτοια αντορθόδοξη θεώρηση. Απλώς υπενθυμίζουμε τα αυτονόητα. Η ίδια η Αγία Γραφή μας διδάσκει την θεοπνευστία ως ουσιαστικό γνώρισμά της με δύο κλασικά χωρία: α) «Πάσα γραφή θεόπνευστος και ωφέλιμος προς διδασκαλίαν... (Β' Τιμ. γ', 16) και β) «Ου γαρ θελήματι ανθρώπου ηνέχθη ποτέ προφητεία, αλλ' υπό Πνεύματος αγίου φερόμενοι ελάλησαν άγιοι από Θεού άνθρωποι» (Β' Πέτρ. α', 21).
Ο αείμνηστος καινοδιαθηκολόγος καθηγητής Ιω. Παναγόπουλος, ο οποίος διακρινόταν για τη σοβαρότητα, το ήθος και την επιστημονική του κατάρτιση, μας λέει χαρακτηριστικά: «Ο όρος θεοπνευστία διακρίνει συνεπώς ριζικά την Αγία Γραφή από κάθε άλλο γραπτό κείμενο της ανθρώπινης ιστορίας». Ο ίδιος μας οριοθετεί την πατερική παράδοση επί του θέματος: «Κατά κανόνα τον θείο λόγο των ι. συγγραφέων τον αποδίδουν (οι Πατέρες) στην έλλαμψη ή την "αφή" του αγ. Πνεύματος, το οποίο επιδημεί σ' αυτούς, στο βαθμό που ήταν γι' αυτούς χρήσιμο, καθιστά τον νου τους διορατικώτερο καθώς επίσης την ψυχή και το σώμα τους λαμπρότερα. Η θεοπνευστία δηλ. δεν αφορά μόνο την νοητική λειτουργία του ιερού συγγραφέα, αλλά ολόκληρη την ύπαρξή του. Είναι γεγονός "επισκοπής Θεού", χριστοφάνειας ή επιδημίας του Πνεύματος, η οποία ανυψώνει τις ανθρώπινες βιολογικές λειτουργίες σε ανώτερο επίπεδο και αγιάζει ολόκληρο τον άνθρωπο. Συνεπώς η θεοπνευστία δεν είναι πρόσκαιρη κατάσταση, αλλά μόνιμη, ζωτική σχέση με τον προσωπικό τριαδικό Θεό» (Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη, σελ. 440, 441, Αθήνα 1995).

Δεν την γλιτώνει ούτε η Φιλοκαλία των Ιερών Νηπτικών Πατέρων. Θεωρεί ο κ. Γ. ότι τα κείμενα της Φιλοκαλίας «ανταποκρίνονται στον θρησκευτικό ατομοκεντρισμό του Ορθοδοξισμού». Βρίσκει ότι η ανθολόγηση των κειμένων αυτών στόχευε σε μια ατομοκεντρική προοπτική. Σε άλλο σημείο φτάνει στη "φωτισμένη" διαπίστωση: «Η μετοχή στο εκκλησιαστικό γεγονός (στο ευχαριστιακό σώμα που πραγματοποιεί δυναμικά τον Τριαδικό τρόπο *της υπάρξεως*) αγνοείται εντελώς στις σελίδες της Φιλοκαλίας, δεν υπάρχει ούτε υπαινιγμός ότι είναι αυτή η μετοχή, που συνιστά την ευαγγελική *σωτηρία*». Προχωρεί μάλιστα και σε τολμηρότερες διαπιστώσεις: «Ο στόχος - τρόπος της φιλοκαλικής θεωρίας και πρακτικής εμφανίζεται καθαρά ατομοκεντρικός: «Αν ο νους κατέλθει στην καρδία, με την επίμονη ατομική (ψυχοσωματική) γυμναστική της άσκησης, ο άνθρωπος έχει σωθεί— δεν χρειάζεται τίποτε άλλο» (σ. 299, 300). Η άσκηση στην ορθόδοξη παράδοση δεν είναι αυτοσκοπός. Κέντρο και σκοπός όλων των ενεργειών του ανθρώπου είναι η κοινωνία μετά του Ιησού Χριστού, η είσοδος του ανθρώπου εις την Ευλογημένη Βασιλεία του Πατρός και του Υιού και του Αγίου Πνεύματος.

Η είσοδος όμως αυτή δεν γίνεται άνευ κόπου και έντονης προσπάθειας. Ο Κύριός μας μας το έχει πει: «Η βασιλεία του Θεού βιάζεται και βιασταί αρπάζουσιν αυτήν» (απόδοση υπό Παν. Τρεμπέλα: κερδίζεται δια της βίας και εκείνοι που μεταχειρίζονται σπουδήν και βίαν επί του εαυτού των την αρπάζουν γρήγορα...) (Ματθ. ια', 12). Επομένως, και η κατ' ιδίαν προσευχή και η νηστεία, η συγχώρηση των αδελφών μας και η αμνησικακία καθώς και η σωματική άσκηση αποβλέπουν σ' αυτήν την "βία", που αφορά, όπως και να το κάνουμε, στον καθένα άνθρωπο χωριστά, δίχως κατ' ανάγκη αυτό να δηλώνει ατομοκεντρισμό.
Η συμμετοχή του σώματος δεν αποτελεί "γυμναστική της άσκησης", όπως αφ' υψηλού την κριτικάρει ο κ. Γ. Οι μετάνοιες π.χ. κρύβουν ένα βαθύτερο νόημα. Λέγονται με ταυτόχρονη επίκληση του ονόματος του Χριστού, όπως μας διδάσκει ο όσιος Θεόληπτος Φιλαδελφείας στη Φιλοκαλία: «Κλίσεις γονάτων μη παραιτού· εκ μεν γαρ του γόνυ κλίνειν η πτώσις της αμαρτίας εικονίζεται, έμφασιν εξαγορεύσεως παρεχομένη· (=και γίνεται ένα είδος εξομολογήσεως) εκ δε του ανίστασθαι η μετάνοια υποσημαίνεται, (=ενώ με την ανόρθωση υποδηλώνεται η μετάνοια), επαγγελίαν βίου του κατ' αρετήν αινιττομένη· (=και συμβολίζεται η υπόσχεση για ενάρετο βίο) εκάστη δε γονυκλισία τελείσθω μετά της νοεράς του Χριστού επικλήσεως· ίνα ψυχή και σώματι προσπίπτων τω Κυρίω, τον των ψυχών και σωμάτων Θεόν ευδιάλλακτον απεργάση» (Φιλοκαλία, τ. Δ', σ. 11, έκδ. Αστέρος).
Ο μακαριστός Γέροντας Σωφρόνιος, ο σύγχρονος αυτός ιερός πατήρ, —ο οποίος μας άφησε εκπληκτικές εμπειρίες, απόρροια της συμμετοχής του στο "ευχαριστιακό γεγονός— συνδέει την επίκληση του ονόματος του Χριστού — την ατομοκεντρικού χαρακτήρος κατά τον κ. Γ— μετά της Θείας Λειτουργίας σε μια αδιάρρηκτη σχέση: «Ενθυμούμαι ότι η επίκλησις του Ονόματος του Ιησού Χριστού συνωδεύετο μετά της αοράτου ελεύσεως Αυτού του Ιδίου· από της στιγμής δε εκείνης το θαυμαστόν τούτο Όνομα, αλλά και τα άλλα ονόματα του Θεού, έτι πλείον ή πρότερον απέβησαν δι' εμέ αγωγοί ενώσεως μετ' Αυτού. Κατ' εκείνον τον καιρόν ήμην ήδη ιερεύς. Η τέλεσις της Θείας Λειτουργίας έλαβεν ωσαύτως άλλον χαρακτήρα: Ητο ουχί μόνον πράξις ευλαβείας, καθαράς εξ αμφιβολιών πίστεως, αλλά **δι' όλου του είναι μου αίσθησις του Γεγονότος της παρουσίας του Θεού, Όστις τελεί το μυστήριον**. Τότε ησθάνθην βαθέως το νόημα και την πραγματικότητα, άτινα περικλείονται εις τους λόγους του Μεγάλου Βασιλείου: "Συ ει ο χαρισάμενος ημίν ουρανίων μυστηρίων αποκάλυψιν" (ευχή προσκομιδής). Όντως ο Κύριος και εις ημάς, τους εσχάτους πάντων των ανθρώπων, αποκαλύπτει το μυστήριον της ιερουργίας.» (Περί Προσευχής, σελ. 170, έκδ. Ι. Μ. Τιμίου Προδρόμου, Έσσεξ Αγγλίας, 1993).

Ακολουθία Θείας Μεταλήψεως: υπηρετεί εγωτικές επιδιώξεις! Η εφευρετικότητα του κ. Γ. δεν έχει όρια. Εγκλωβισμένος στο διπολικό, όπως είπαμε, σχήμα: θρησκευτικότητα- εκκλησιαστικό γεγονός, προχωρεί σε «διανοητικά ατοπήματα». Γράφει: «Τα κείμενα (ύμνοι και ευχές), που συγκροτούν την Ακολουθία της Θείας Μεταλήψεως, έχουν όλα όσα στοιχεία απαιτούνται, για να τα χαρακτηρίσουμε ότι σκοπεύουν μόνο στην εξασφάλιση ατομικών ωφελημάτων και εγγυήσεων. Είναι

κείμενα, που υπηρετούν εγωτικές αποκλειστικά επιδιώξεις, αμνηστεύσεις σφαλμάτων, εξιλασμού, κάθαρσης, "αγιασμού". Δεν υπάρχει η παραμικρή νύξη, που να μας επιτρέπει να συμπεράνουμε ότι τα αιτούμενα δεν εξαντλούνται στη δικαίωση ή θωράκιση του εγώ» (σ. 133).
Η Ακολουθία της Θείας Μεταλήψεως εντάσσεται στην προετοιμασία-προπαρασκευή του πιστού για τη συμμετοχή του στο Ποτήριο της Ζωής. Την αναγκαιότητα αυτής της προετοιμασίας του πιστού μας τονίζει ο κ. Ανδρ. Θεοδώρου, ο οποίος σε σχετική εργασία του σχολίασε και ερμήνευσε την Ακολουθία της Θείας Μεταλήψεως: «*Ο πιστός, έχοντας συναίσθηση της σοβαρότητας του πράγματος (της προσελεύσεως στο φοβερό μυστήριο του Θεού), πρέπει να προσέλθει όσο γίνεται πιο καθαρός στα Αγια, για να δεχτεί μέσα του τον άνθρακα της φύσης του Θεού. Με ταπείνωση και μετάνοια, με φόβο Θεού και αγάπη και με πίστη ζωντανή στην αλήθεια του μυστηρίου, κυρίως, όμως, με ανεξικακία και ειρήνευση στη σχέση του με τους άλλους ανθρώπους, πρέπει να προσέρχεται στη μετάληψη των θείων μυστηρίων, για να έχει "άφεσιν αμαρτιών και ζωήν αιώνιον". Αλλιώτικα, όταν προσέρχεται ανέτοιμος και απαράσκευος αντί ζωής κοινωνεί τον θάνατο και την αιωνία καταδίκη του*» («*Γεύσασθε και ίδετε*», σελ. 7, έκδ. Α' 1998, Αποστ. Διακονία). Ασφαλώς ο κ. Ανδρ. Θεοδώρου, που ασχολήθηκε με την ερμηνεία της Θ. Μεταλήψεως δεν διείδε ότι «υπηρετεί εγωτικές επιδιώξεις». Αιώνες τώρα εκατομμύρια πιστών προετοιμάζονται για τη συμμετοχή τους στη Θεία Ευχαριστία διαβάζοντας την Ακολουθία της Θ. Μεταλήψεως, χωρίς να έχουν τους δισταγμούς και προβληματισμούς που εξέφρασε ο κ. Γ. Γιατί κ. Γ. τόσος σκεπτικισμός; Ο π. Πορφύριος, ο χαρισματικός αυτός γέροντας των ημερών μας, τονίζει το ρόλο των ευχων της Θείας Μεταλήψεως στον αγιασμό των πιστών: «*Οι λειτουργικές προσευχές, οι οποίες φαίνονται τυπικές, όταν λέγονται με νόημα και προσοχή, γίνονται δικές σας.* ***Την Ακολουθία της Θείας Μεταλήψεως, όταν τη διαβάσει και ο πιο αμαρτωλός, αγιάζεται πολύ***». Και καταλήγει: «*Έτσι γίνεται η καλλιέργεια, χωρίς να το καταλαβαίνουμε. "Αναίμακτα". Δηλαδή αχρηστεύει ο άνθρωπος τον παλαιό εαυτό του. Τον αχρηστεύει χωρίς πόλεμο. Δεν τον εξοργίζει, αλλά τον αχρηστεύει και αναπτύσσει τον καινό άνθρωπο μέσα του*» (Γέροντος Πορφυρίου Καυσοκαλυβίτου, Βίος και Λόγοι, σελ. 341, έκδ. Ι. Μ. Χρυσοπηγής Χανίων Κρήτης, 2003). Χιλιάδες χιλιάδων ανθρώπων διαβάζουν τόσους αιώνες τώρα τις Ευχές της Θείας Μεταλήψεως και δεν τις αμφισβήτησε κανείς. Μόνο ο κ. Γ. αμφιταλαντεύεται για την αξία και το περιεχόμενό τους.

Αμφισβητεί τους φημισμένους χαρισματικούς γέροντες. Με μαεστρία ρίχνει το δηλητήριο του: «Στον ιδεολογικοποιημένο ορθοδοξισμό, αντίθετα, παραθεωρούνται ή περιφρονούνται οι θεσμοί, και μετατίθεται η εμπιστοσύνη στην αξιοπιστία και αυθεντία ατόμων. Αν εμφανιστεί, λ.χ., μια καινοφανής διδασκαλία, οι πιστοί του ορθοδοξισμού δεν θα προσφύγουν σε συνοδικό θεσμό που θα κρίνει, με βάση την εμπειρία κάθε ευχαριστιακού σώματος, αν πρόκειται για αίρεση. Θα προστρέξουν σε κάποιο φημισμένο "γέροντα", και στο ατομικό του χάρισμα - αυτός

θα τους προσφέρει "αντικειμενικές" βεβαιότητες ιδεολογικά (δηλαδή ψυχολογικά) εγγυημένες» (σ. 288). (Σημείωση: Κατά τον κ. Γ. Ορθοδοξισμός είναι η μετατροπή του εκκλησιαστικού γεγονότος σε ιδεολογία).
Ο κ. Γ. χρησιμοποιεί μια ευλογοφανή μέθοδο. Οχυρώνεται πίσω από τον «συνοδικό θεσμό» —και «την εμπειρία του ευχαριστιακού σώματος», λες και οι χαρισματικοί γέροντες είναι εκτός Εκκλησίας. Μιλάει δήθεν με σεβασμό για τους εκκλησιαστικούς θεσμούς, τη στιγμή, που σε άλλα σημεία του βιβλίου του τους αμφισβητεί και τους ρίχνει τη ρετσινιά της θρησκειοποιήσης. Τί σεβασμό μπορεί να έχει προς τους επισκόπους, που συγκροτούν μια, έστω, τοπική σύνοδο, όταν για τους ίδιους τους επισκόπους λέει συλλήβδην ότι: «προέρχονται από χαμηλό κοινωνικό και μορφωτικό περιβάλλον» και ότι τους χαρακτηρίζει «**η σεξουαλική στέρηση**». «Στέρηση που (συχνά ή κατά κανόνα) δεν την επέλεξαν επειδή είχαν κλίση για βίο μοναχού και ασκητή, ούτε από πόθο για ένταξη σε κοινό άθλημα κοινωνίας: σε μοναστικό κοινόβιο. Αλλά δέχτηκαν τη σεξουαλική στέρηση προγραμματικά ως προϋπόθεση καρριέρας: ανόδου σε εξουσιαστικά θρησκευτικά αξιώματα» (σ. 165, 166). Μπαίνει στα μύχια των καρδιών των επισκόπων και αποφθέγγεται ως «χαρισματικός γέροντας». Τολμάει να τα βάλει με αγιασμένες στη συνείδηση «του ευχαριστιακού σώματος» μορφές. Ειρωνεύεται τους σύγχρονους αγίους γέροντες και «χείλεσιν αμφιλάλοις» επιχειρεί να πλήξει τα «φωτόμορφα τέκνα της Εκκλησίας» ως δήθεν παρέχοντες «βεβαιότητες ψυχολογικής «φύσεως». Ο «πολύφθογγος αυτός ρήτωρ» θα έπρεπε να σιγά, ενώπιον των σεβαστών αυτών μορφών, οι οποίοι στη συνείδηση του πληρώματος της Εκκλησίας είναι άγιοι εν ουρανοίς. Η επίδρασή τους στον σύγχρονο εκκλησιαστικό βίο είναι πλέον εμφανής και αδιαμφισβήτητη.

Στα όρια της Βλασφημίας: Το αειπάρθενον της Θεοτόκου υποδηλώνει ότι η λειτουργία της μητρότητας συνιστά ακαθαρσία. Γράφει σχετικά: «*Ότι η λειτουργία της μητρότητας συνιστά ακαθαρσία βεβαιώνεται όχι μόνο με τις ευχές που διαβάζονται στη λεχώ, όχι μόνο με την απαγόρευση μετοχής στην Ευχαριστία (ή και εισόδου στο ναό) των γυναικών κατά την περίοδο των εμμήνων.****Βεβαιώνεται και στις επίμονες επαναλήψεις της εκκλησιαστικής υμνολογίας ότι η Παναγία Θεοτόκος έμεινε και μετά τόκον Παρθένος, ότι είναι αειπάρθενος, ότι ο τόκος (τοκετός) ουκ ελυμήνατο τας κλεις της Παρθένου, δεν κατέλυσε τη σωματική (ανατομική) της παρθενία***» (σ. 200, 2001). Η Θεοτόκος εγέννησε τον Κύριο όντας Παρθένος, ασπόρως, χωρίς την συμβολή ανδρός, όπως προφητεύθηκε στην Παλαιά Διαθήκη: «*Ιδού η Παρθένος εν γαστρί έξει, και τέξεται υιόν*» (Ησ. ζ΄, 14) και όπως της προεμήνυσε ο αρχάγγελος Γαβριήλ: «*Πνεύμα Άγιον επελεύσεται επί σε και δύναμιν υψίστου επισκιάσει σοι*» (Λουκ. ι', 35). Οπως εύστοχα ερμηνεύει ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός: Αυτό το πνεύμα την καθάρισε και της «παρέσχε δύναμιν δεκτικήν της του Λόγου θεότητος, άμα δε και και γεννητικήν». (Ιω. Δαμασκηνού, Έκδ. Ακριβής της Ορθοδόξου Πίστεως, Ε.Π.Ε. 1, 284). «*Ο Υιός του Θεού, Υιός της Παρθένου γίνεται*», ο Κύριος σαρκώνεται δια της επιφοιτήσεως του Αγίου Πνεύματος στα σπλάγχνα της Παρθένου Μαρίας

«αδιαφθόρως».
Οπως μας διδάσκει και ο μακαριστός π. Αντώνιος Αλεβιζόπουλος: «*Ο Χριστός έλαβε την ανθρωπίνην φύσιν και την εθεράπευσε και έγινε δια τον άνθρωπον ο "νέος Αδάμ", ή "νέα ρίζα". "Όμως η νέα αυτή ρίζα εβλάστησεν εις τα σπλάγχνα της Παρθένου Μαρίας*». Και συνεχίζει: «*(Ο Χριστός, μόνος δεν εκληρονόμησε την αμαρτωλήν φύσιν του Αδάμ. Τούτο, διότι δεν κατήγετο από εκείνον. Εγεννήθη από την Παρθένον Μαρίαν εκ Πνεύματος Αγίου. Δι' αυτόν τον λόγον πιστεύομεν ότι η Παρθένος Μαρία έμεινε και κατά την γέννησιν και μετά από αυτήν Παρθένος, υπήρξε δηλαδή αειπάρθενος. Τούτο δεν αποτελεί λεπτομέρειαν, αλλά βασική διδασκαλία της Εκκλησίας, η οποία εξασφαλίζει την σωτηρίαν. Ο Χριστός είναι "η νέα ρίζα", δεν είναι δυνατόν να κατάγεται από την "παλαιά ρίζαν" του Αδάμ. Δι' αυτόν τον λόγον η Μαρία, δια να είναι Θεοτόκος, πρέπει να είναι Παρθένος*» (Εφόδιον Ορθοδοξίας, σελ. 124, 126, έκδ. Άποστ. Διακονίας, 1974). Αυτή είναι η απάντηση στο ερώτημα του κ. Γ. «*τί μεγαλειωδέστερο εξασφαλίζει η διατήρηση της ανατομικής παρθενίας της Θεοτόκου και μετά τον τοκετό*» (σ. 201).
Κατά την Γ΄ Οικουμενική Σύνοδο «ομολογούμεν την αγίαν Παρθένον Θεοτόκον δια το τον Θεόν Λόγον σαρκωθήναι και ενανθρωπήσαι και εξ αυτής της συλλήψεως ενώσαι εαυτώ τον εξ αυτής ληφθέντα ναόν». Ο καθηγητής κ. Νικ. Μητσόπουλος θα παρατηρήσει: «*Ομού μετά του όρου "Θεοτόκος" αποδίδομεν εις την Μητέρα του Κυρίου και το αειπάρθενον, ως εμμέσως συναγόμενον εκ της υποστατικής ενώσεως (των δύο εν Χριστώ φύσεων, δηλ. της θείας και της ανθρωπίνης)*». Ο ίδιος καθηγητής μας αναφέρει ότι «*αρχαίοι αιρετικοί και σύγχρονοι ετερόδοξοι όχι μόνον ηρνήθησαν και αρνούνται την αειπαρθενίαν της Θεοτόκου, αλλά και επιχειρούν να στηρίξουν την κακοδοξίαν των επί χωρίων τινών της Αγίας Γραφής*» (ένθ. ανωτ. σελ. 151,152). Ο ίδιος καθηγητής αναφέρει τα χωρία αυτά και τα αντικρούει σύμφωνα με την ορθόδοξη ερμηνευτική παράδοση (ένθ. ανωτ. σελ. 153, 154). Θα ολοκληρώσουμε το θέμα μας με τα σοφά και αποκαλυπτικά λόγια του αγίου Ιωάννου του Δαμασκηνού, που μας τονίζει ότι **η παρθενία της Θεοτόκου πρέπει να νοείται ως αειπαρθενία**: «*Μένει τοίνυν και μετά τόκον παρθένος* ***η Αειπάρθενος ουδαμώς ανδρί μέχρι θανάτου προσομιλήσασα****. . . πώς γαρ αν Θεόν γεννήσασα και εκ της των παρακολουθημάτων πείρας το θαύμα γνωρίσασα ανδρός συνάφειαν κατεδέξατο· άπαγε ου σωφρονούντος λογισμού τα τοιαύτα νοείν μη ότι και πράττειν*» (μετάφραση: Πώς δηλαδή θα κατεδέχετο την συνένωσιν με άνδρα ενώ εγέννησε τον Θεόν και εγνώριοε το θαύμα με την πείραν των σημείων που έχουν ακολουθήσει; Μη βλασφημής· όχι μόνον δεν είναι γνώρισμα συνετής σκέψεως να σκέπτεται τέτοια, αλλά ούτε να τα κάνει) (ένθ. ανωτ. σελ. 484 -487).

Αμφισβητεί τον Αδάμ ως ιστορικό πρόσωπο, όπως τον εμφανίζει η βίβλος και υποστηρίζουν οι Πατέρες. Επομένως, αν κατά τον κ. Γ. δεν υπήρξε ο Αδάμ ως ιστορικό πρόσωπο, τότε τα περί πτώσεως των πρωτοπλάστων, προπατορικού αμαρτήματος και συνεπειών του στην ανθρώπινη φύση ανάγονται στο χώρο του μυθικού. Έτσι ανατρέπεται όλη η ορθόδοξη ανθρωπολογία και σωτηριολογία, εφ'

όσον δεν υπήρξε γενάρχης του ανθρώπινου γένους! Τα συμπεράσματα είναι δικά σας.

Κρύβεται επιμελώς σε εκκλησιαστικά περιβάλλοντα. Είχα ακούσει τον κ. Γ. σε ραδιοφωνική εκπομπή της Πειραϊκής Εκκλησίας (Κυριακή 4-2-07 και ώρα 12 μεσημβρινή), όπου ο παρουσιαστής, προφανώς καταγοητευμένος από το βιβλίο του, έκανε στον κ. Γ. ερωτήσεις με σκοπό να το κάνει γνωστό στο ευρύτερο εκκλησιαστικό κοινό. Ομολογώ ότι ο λόγος του κ. Γιανναρά ήταν καταπληκτικός και δεν ανέφερε επιμελώς(;) **κανένα από τα επίμαχα σημεία που αναπτύξαμε πιο πάνω**. Τότε δεν είχα διαβάσει το βιβλίο του και δεν μπορούσα να υποψιαστώ αυτά που έγραφε. Αν τολμούσε και τα έλεγε αυτά σε εκκλησιαστικό ραδιοφωνικό σταθμό, θα έσπαζε προφανώς το τηλεφωνικό κέντρο!
Είναι αρκετά τα σημεία που δεν αναφέραμε από το βιβλίο του κ. Γ. και τα οποία μας βρίσκουν κάθετα αντίθετους.
Θα κλείσω με ένα απόσπασμα από τον γέροντα Σωφρόνιο, πολύ αποκαλυπτικό για την περίπτωσή μας: «*Η ανθρωπίνη επιστήμη παρέχει το μέσον διά την έκφρασιν της εμπειρίας, αλλά είναι αδύνατον να μεταδώση την γνώσιν, ήτις αληθώς σώζει, άνευ της συνεργίας της χάριτος. Η γνώσις του Θεού είναι γνώσις οντολογική και ουχί αφηρημένη - θεωρητική. Χιλιάδες και χιλιάδες επαγγελματιών θεολόγων λαμβάνουν τα ανώτατα πτυχία, ενώ εν τη σφαίρα του Πνεύματος παραμένουν κατ' ουσίαν εις βαθείαν άγνοιαν. Και τούτο, διότι δεν ζουν συμφώνως προς τας εντολάς του Χριστού· ένεκα δε τούτου στερούνται του φωτός της θεογνωσίας. Ο Θεός είναι αγάπη. Και η αγάπη αύτη αποκτάται δια της οδού της μετανοίας...*» (Περί Προσευχής, ένθ. ανωτ. σελ. 229, 230).

(Πηγή: «Ορθόδοξος Τύπος» 13-20-27/4/2007 & 4/5/2007)

Διαβάστε μια ακόμα κριτική για το βιβλίο από τον κ. Παναγιώτη Μπούμη, Ομότ. Καθηγητή Πανεπιστημίου Αθηνών, πατώντας εδώ**.**